

PROJECTES
ACORD: ACCIÓ
COL·LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

MEMÒRIA 2023-2024

Super-visió, un poder
col·lectiu basat en
l'intercanvi de mirades
situades entre docents de
secundària.

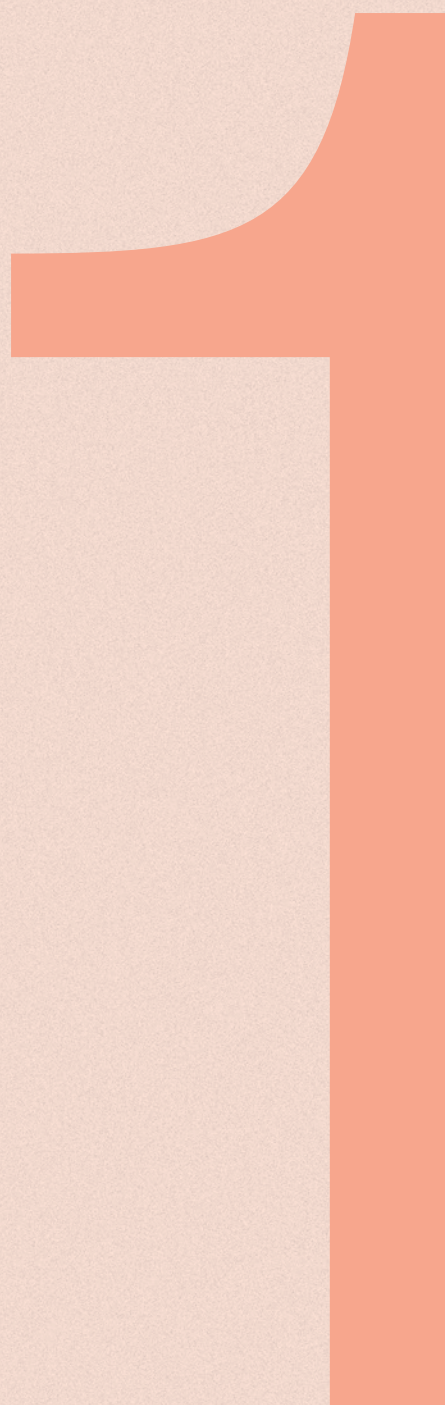
Coordinadora: Estefanía García
Docents investigadors: Sonia Campos, Tere Verdes-
Montenegro, Esther Burdeus. Alicia Benet, Juan José
Hernández y Estefanía García.
En col·laboració amb el grup MEICRI (Millora Educativa i
Ciutadania Crítica) de la Universitat Jaume I.

PROJECTES
ACORD: ACCIÓ
COL-LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

**MEMÒRIA
2023-2024**

Super-visió, un poder
col·lectiu basat en
l'intercanvi de mirades
situades entre docents de
secundària.

PLA DE TREBALL

Seguint una metodologia qualitativa basada en la investigació-acció i organitzada en fases on l'acció i la reflexió s'han succeït circularment, hem pogut prendre decisions i introduir canvis a mesura que la investigació ha anat avançant.

Fase 1. Delimitació del problema

Les accions implementades durant aquesta fase es van emmarcar entre octubre i desembre del 2023. Recapitem el succeït abans de l'inici del projecte ACORD i en quin moment es trobava el grup respecte a l'objecte d'estudi. L'anàlisi realitzada va servir per a elaborar una de les comunicacions que presentem en el congrés. La formació ens va proporcionar les bases per a orientar un dels elements clau del model: la documentació fotogràfica durant les observacions a l'aula.

Fase 2. Planificació de l'acció

L'equip elabora la guia que se seguirà per a observar l'aula i quines pautes se seguiran per a abordar el diari, un dels instruments per a la producció d'informació. Respecte a la guia, es va desenvolupar un esborrany que s'ha posat a prova al llarg de la següent fase, amb qüestions com: la presència de la docent, l'atmosfera de l'aula, l'ús de l'espai, metodologia, etc. No obstant això, aquesta guia ha de ser discutida i analitzada de cara a ser usada per altres persones. Respecte al diari, recull informació rellevant des del punt de vista dels rols de supervisada i supervisora.

Fase 3. Acció i seguiment de l'acció

Hem fet les sessions d'observació i supervisió, la sessió amb l'alumnat per a recollir la seua veu i dues formacions, una sobre com donar retroalimentació, fonamental per a implementar canvis en el model. I l'altra, sobre com orientar l'anàlisi de les dades recollides.

Fase 4. Anàlisi

Està en desenvolupament i s'aborda en el següent apartat de la memòria.

Fase 5. Difusió

S'explica amb detall en l'últim apartat de la memòria.

SEGUIMENT D'ACTIVITATS

F1

1. Anàlisi d'àudios	Realitzada
Novembre
2. Entrevista a cada participant	Realitzada
22 i 29 de novembre
3. Formació sobre IA	Realitzada
22 de novembre
4. Revisió de literatura	En procés
Des de gener

F2

5. Formació en instruments	
6. Formació en documentació pedagògica	Realitzada
22 de novembre
7. Creació d'instruments	Realitzada
4 d'octubre
8. Formació en registre visual	Realitzada
31 de gener

F3

9. Observació entre iguals	Realitzada.
18 observacions d'aula de gener a març
10. Formació sobre feedback	Realitzada
3 sessions de 2h
15, 24 de gener i 8 de febrer
11. Sessions de supervisió	Realitzada.
8 sessions de 2h
De gener a abril
12. Observació de la supervisió MEICRI	Realitzada
4 sessions
13. Formació en anàlisi de dades	Realitzada
2 de maig
14. Formació amb experts	
15. Sessió amb l'alumnat	Realitzada
2 sessions (3h, 9 d'abril) i (2h, 10 d'abril)

F4

16. Jornada d'anàlisi	En procés
17. Elaboració documental	En procés
18. Elaboració material guies	En procés

F5

19. Assistència a congressos	Realitzada
14 i 15 de març
20. Elaboració d'informe	En procés

PROJECTES
ACORD: ACCIÓ
COL-LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

**MEMÒRIA
2023-2024**

Super-visió, un poder
col·lectiu basat en
l'intercanvi de mirades
situades entre docents de
secundària.

**OBJETIUS
ASSOLITS**

El nostre projecte es planteja promoure una cultura col·laborativa mitjançant la supervisió. Per a poder aconseguir-ho, aquest primer any abordem els següents objectius específics:

Respecte a l'objectiu 1.1. Conceptualitzar els elements clau per a desenvolupar processos de supervisió situada; concepte, instruments, metodologia. Hem elaborat una sèrie d'instruments per a recollir la informació i establir una primera estructura.

GUÍA OBSERVACIÓ

Establir elements a observar a l'aula

PRESÈNCIA: És present? Com usa el seu cos? S'exposa? Es comporta de manera automatitzada? On posa l'atenció?

ATMOSFERA: Com és l'atmosfera de l'aula

COMUNICACIÓ: Com es comunica? (volum, paraules, intencions) hi ha silencis? què fa quan no se li escolta

ESPAI: Com usa l'espai? Usa altres espais fora de l'aula? Com?

TEMPS: Com ha utilitzat el temps?

ALUMNAT: Quines estratègies té per a confrontar (provocar) a l'alumnat? quina relació té amb l'alumnat?

METODOLOGIA: Es produeixen canvis o imprevistos? Com estructura la classe? És sempre igual?

HABILITATS DE LA COMPANYYA: Què se li dona bé? Què funciona?

QUÈ EL PREOCUPA LA DOCENT?

FOTOGRAFIA

Capturar evidències del que s'observa a l'aula

Assignar un títol a la imatge.

Anàlisi del que es veu (descriptiu), la qual cosa no es veu (que veiem entre línies) i la projecció (interpretació, com ens interpel·la com a persona i professional). El feedback s'articula al voltant d'aquestes imatges.

DIARI

Recollir el que passa quan s'observa i quan eres observada.

COM A OBSERVADORA

Com t'has sentit?

Què ha ocorregut?

Limitacions, pors, motivacions...

COM A PERSONA OBSERVADA

Com t'has sentiu

Què ha ocorregut?

Limitacions, pors, motivacions...

CONFRONTACIÓ

Què passa quan ens fem el feedback?

Sobre què dialoguem?

Què veuen les persones que formen part de la confrontació?

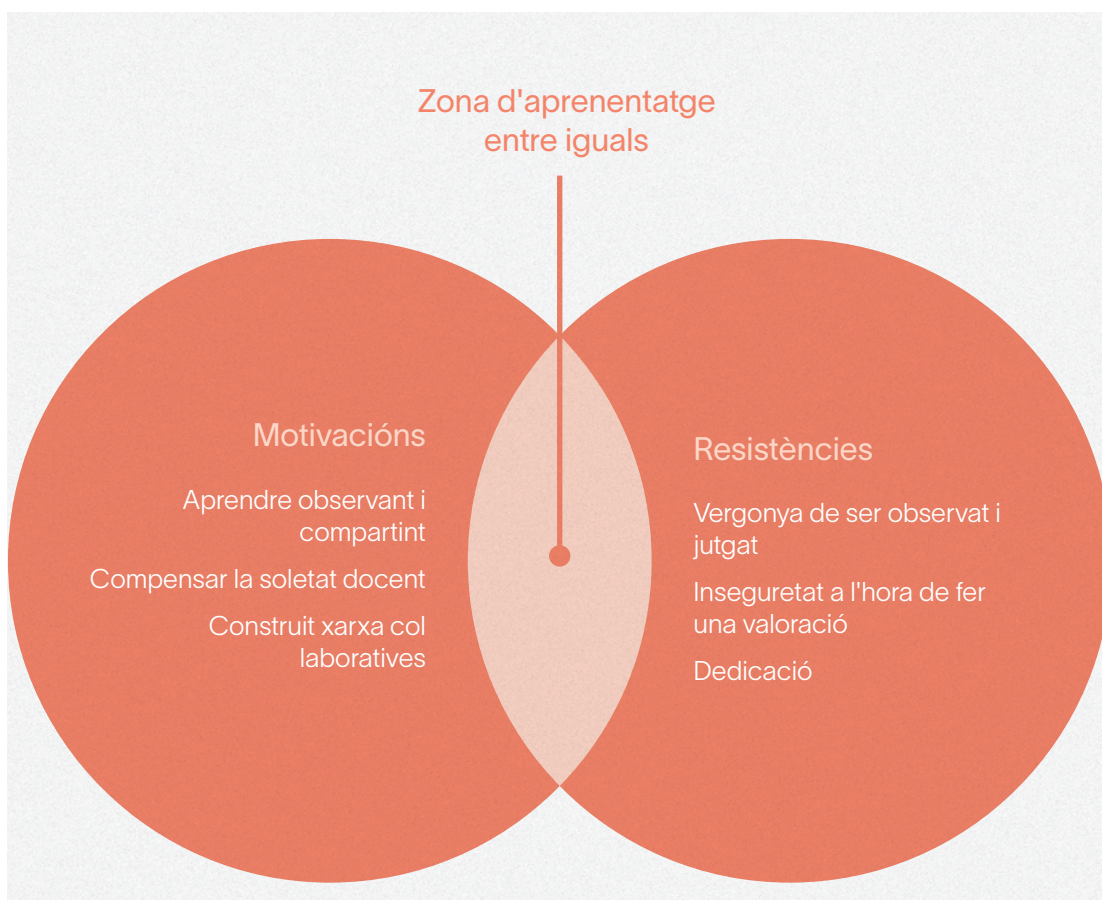
Què veu l'equip d'investigació?

ECOS

Què et ressona?

ESTRUCTURA	ROLS
<p>Introducció: 15 min. Devolució: 1 h. Tancament: 30 min.</p>	<p>FACILITADORA</p> <ul style="list-style-type: none">· Chequea al grup abans de començar la sessió i gestiona el temps.· En acabar la devolució:<ul style="list-style-type: none">· Ancora informació sobre àrees de desenvolupament· Pregunta sobre aprenentatges de l'equip. <p>SUPERVISORA</p> <ul style="list-style-type: none">· Introdueix breument una descripció de la sessió observada.· Presenta temàtiques rellevants que va observar. <p>SUPERVISADA</p> <ul style="list-style-type: none">· Rep el feedback en un rol d'escolta.· Reflexiona sobre el que ha escoltat, detecta fortaleses i àrees de desenvolupament.

Per a poder contestar a l'objectiu 1.2. Conèixer les inquietuds, resistències i motivacions del professorat implicat durant les diferents fases del procés. Hem realitzat entrevistes inicials i analitzat els àudios de les sessions prèvies que realitzem abans del projecte. D'elles van emergir uns resultats preliminars:

I respecte a l'1.3. Indagar l'impacte que la supervisió té en la pràctica docent del professorat implicat. Preveiem extraure la informació dels diaris i d'entrevistes finals a les participants.

PROJECTES
ACORD: ACCIÓ
COL-LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

**MEMÒRIA
2023-2024**

Super-visió, un poder
col·lectiu basat en
l'intercanvi de mirades
situades entre docents de
secundària.

PROPOSTES DE MILLORA

En aquest projecte d'investigació hem dut a terme la gran majoria totes les accions planificades. No obstant això, s'han adaptat aquelles que ho han requerit. Estem davant un procés viu i canviant, amb la capacitat d'adaptar-se a les realitats i necessitats que s'han succeït, generant noves possibilitats. Podem ressaltar limitacions trobades al llarg del procés, així com proposades de millora que es descriuen a continuació:

- Col·laboració amb el grup d'investigació MEICRI (UJI): ha resultat complicat trobar la manera de col·laborar amb el grup d'investigació. Ja que el nostre projecte estava bastant definit des de l'inici i això per com és estil de treball del grup MEICRI ha dificultat encertar en el model d'acompanyament.
 - La nostra realitat laboral mostra una evident falta de temps per a poder abastar propostes que s'aparten de la docència, entesa aquesta com preparar, impartir i avaluar continguts d'aula. Per aquest motiu, hem dedicat moltes hores no estipulades en el nostre horari per a fer front al projecte d'investigació. A això se suma la gran dificultat i esforç per a coincidir de manera presencial tot l'equip i poder planificar reunions que ens porten a fer un treball de qualitat. Resulta imprescindible acompanyar el projecte ACORD amb una clara i real dotació d'hores a l'equip investigador i en la mesura que siga possible, en coincidència horària.
- L'objecte d'investigació és rellevant per al desenvolupament de l'acció docent, donats les dades obtingudes. Estem actualment davant una gran quantitat de dades a analitzar, una cosa complexa i difícil al que cal fer front en l'última fase. Els objectius que ens hem plantejat han sigut bastant ambiciosos. Hem diversificat els instruments utilitzats i potser això ha generat tal quantitat de dades que, sumat a la falta de temps, fan que ens trobem davant una tasca molt exigent.
- L'obligació de planificar el pressupost, justificant totes les despeses fins a maig, ha condicionat que algunes accions no es puguin realitzar i incloure en aquesta justificació considerant que el curs escolar acaba a mitjan juliol. Això, sumat a la inestabilitat i els canvis quant a la partida pressupostària, afectarà negativament el desenvolupament del projecte.

PROJECTES
ACORD: ACCIÓ
COL-LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

**MEMÒRIA
2023-2024**

Super-visió, un poder
col·lectiu basat en
l'intercanvi de mirades
situades entre docents de
secundària.

PLA DE DIFUSIÓ EXECUTAT

Concorde a la planificació, hem dut a terme diverses accions de difusió com vam establir en la fase 5:

- 14 de febrer de 2024; presentació del projecte al nostre departament Serveis socioculturals i a la comunitat. En aquesta reunió expliquem al departament la idea general del projecte ACORD i concretem el moment en el qual ens trobàvem del procés.

- 8 de maig de 2024; presentació del projecte al claustre del nostre centre educatiu amb l'objectiu d'informar i sensibilitzar sobre la proposta.

- 14 i 15 de març de 2024. Assistència al XIX Congrés internacional i XXXIX Jornades d'universitats i educació inclusiva "Teixint xarxes inclusives: escola + comunitat + investigació" realitzat a Donosti. En aquesta ocasió presentem dues comunicacions: "Què ens mou? Què ens bloqueja? Motivacions i resistències en el procés de supervisió entre iguals" i "Super-visió, un poder col·lectiu basat en la confrontació de mirades situades entre docents de secundària". En la primera jornada vam exposar el nostre projecte en una taula de comunicació.

¿Qué nos mueve? ¿Qué nos bloquea?

Motivaciones y resistencias en el proceso de supervisión entre iguales.

Verdes-Montenegro, Tere¹, Hernández Gómez, Juan José², García Gómez, Estefanía³

¹ IES Francesc Ribalta. t.verdesmontenegro@edu.gva.es

² IES Francesc Ribalta. jj.hernandez@edu.gva.es

³ IES Francesc Ribalta. e.garcia6@edu.gva.es

Eje temático

2. Inclusión comunitaria

Resumen

La comunicación tiene por objetivo presentar los resultados preliminares del proyecto *Super-visión, un poder colectivo basado en la confrontación de miradas situadas entre docentes de secundaria* (ACORD, Generalitat Valenciana) que llevamos a cabo con la colaboración del grupo de investigación MEICRI (Universitat Jaume I). El objetivo es promover una cultura colaborativa en nuestro centro educativo a través de la supervisión entre iguales. El modelo de supervisión con el que estamos experimentando pone en juego la observación y confrontación recíproca y simétrica (O'Leary y Savage, 2020) que busca mejorar el desarrollo profesional docente. Nos basamos en la idea del docente como investigador, implicándose en un proceso de autoconocimiento e investigación en su aula a través de las ideas del trabajo de otros docentes (Stenhouse, 1975).

El enfoque metodológico se enmarca en el campo de la investigación cualitativa y se concreta en forma de investigación-acción. El proyecto tiene una duración de dos años en los cuáles el primero se dedica a los desafíos y beneficios de la supervisión situada y, el segundo, a indagar en cómo introducir en el centro educativo la práctica de la supervisión.

Las supervisiones se concretan en observaciones de dos docentes que entran en el aula para registrar mediante un diario aquello que preocupa, acontece y/o emerge. Como por ejemplo, la dificultad para generar participación en el aula, la gestión del silencio y el uso de la palabra, el desequilibrio entre codocentes o la gestión del tiempo. Posteriormente, realizamos encuentros grupales en los que confrontamos lo observado

con el objetivo de fomentar un espacio formativo y reflexivo en el cual se planteen interrogantes relacionados a las prácticas docentes.

En la actualidad, nos encontramos en la primera fase en la que estamos detectando las inquietudes, motivaciones y resistencias del profesorado implicado en el proceso.

Los principales resultados muestran los aspectos que nos animan a participar en el proceso: el interés por aprender entre iguales, practicar la mirada crítica hacia una misma y hacia las demás, así como indagar en el valor de la codocencia, puesto que cuatro de las participantes comparten el aula habitualmente con otra docente y serán observadas en esos espacios. Por último, respecto a las barreras, miedos o inseguridades que tenemos los resultados cambian según los roles que se adquieren en el proceso. Así pues, como supervisoras aparece la no confianza en la propia mirada y la dificultad en hacer una crítica valiosa. Por otro lado, como supervisada existen sentimientos relacionados con la vergüenza, cuestionamientos y dudas como: ¿seré yo misma mientras me observan? ¿me autocensuraré?. Y también, preocupa percibir la crítica como un ataque y la activación de los juicios internos.

Podemos concluir en que el propio proceso de investigación está siendo un elemento enriquecedor para las docentes que participan, no solo por la oportunidad de observar lo que acontece en las aulas, sino por el desafío de confrontar lo observado con las compañeras. Esta experiencia está removiendo nuestras creencias, hábitos y los modos más básicos de pensar, sentir y actuar como profesionales.

Palabras clave

Supervisión de los docentes, Docente de secundaria, Desarrollo profesional, grupo de iguales, formación profesional.

Súper-visión, un poder colectivo basado en la confrontación de miradas situadas entre docentes de secundaria.

Campos Díaz, Sonia¹, Burdeus Díaz-Tendero, Ester², Benet Gil, Alicia³

¹ IES Francesc Ribalta. s.campos@edu.gva.es

² IES Francesc Ribalta. e.burdeus@edu.gva.es

³ IES Francesc Ribalta. A.benet2@edu.gva.es

Eje temático

Eje: 2. Inclusión comunitaria

Resumen

Esta comunicación pretende compartir un proyecto colectivo sobre la supervisión como proceso de reflexión, cuestionamiento y formación situada entre docentes de educación secundaria (en concreto, de Ciclos formativos de la familia profesional de Servicios Socioculturales y a la Comunidad). Se trata de un proyecto enmarcado en la convocatoria ACORD de la Conselleria de Educación de la Generalitat Valenciana para desarrollar proyectos de innovación y transferencia entre centros docentes no universitarios y grupos de investigación. En este sentido, colaboramos e investigamos con el equipo de investigación MEICRI de la Universitat Jaume I.

El objetivo que perseguimos con esta experiencia es promover una cultura colaborativa a través de la supervisión iguales. Partimos de la convicción de que adoptar una cultura colaborativa aporta numerosos beneficios, no solo a las docentes implicadas, sino también al centro educativo. El enfoque práctico, el compromiso con el cambio y la mejora, el carácter cooperativo y solidario, así como la exigencia de rigor y sistema en la indagación y reflexión sientan las bases del proyecto que presentamos.

El enfoque metodológico se enmarca en el campo de la investigación cualitativa y se concreta en forma de investigación-acción. El procedimiento a seguir para la investigación se basa en una indagación colaborativa de mejora, realizada por los propios docentes, como investigadores de su práctica. Se buscan alianzas con otros profesionales y se pretende crear una cultura colaborativa que se base en el diálogo, la negociación y la participación.

La acción se concreta en la observación sistematizada de la práctica de una docente, teniendo un mínimo de dos supervisoras para, posteriormente, realizar encuentros grupales en los que confrontar lo observado. Todas las personas del grupo ocupan los roles de observadoras y observadas. Se trata de fomentar un espacio formativo y reflexivo en el cual se planteen interrogantes relacionados a las prácticas docentes con la intención de garantizar una mejora en el desempeño profesional, así como una mejora en el vínculo entre docentes y en la cultura colaborativa del centro.

El proyecto tiene una duración de dos años y la previsión de los resultados se concretan en: 1. Conceptualización de los elementos clave para desarrollar procesos de supervisión situada; 2. Conocimiento de las inquietudes, resistencias y motivaciones del profesorado implicado durante las diferentes fases del proceso; 3. Indagación del impacto que la supervisión tiene en la práctica docente del profesorado implicado; 4. Detección de desafíos y oportunidades que presenta el centro educativo para incorporar la supervisión en su cultura; 5. Integración de la supervisión en la realidad del centro y 6. Co-difusión de los resultados.

En este momento, nos encontramos en la primera fase en la que el grupo está indagando en las motivaciones, inquietudes y desafíos que supone este proceso de supervisión y confrontación.

Como conclusión, nos gustaría destacar que esta experiencia colaborativa pretende contribuir a crear comunidades educativas más inclusivas y colaborativas, donde el profesorado investiga y reflexiona sobre su práctica docente.

Palabras clave

Supervisión de los docentes, Docente de secundaria, Desarrollo profesional, grupo de iguales, formación profesional.

